

**...«Не увлекаться достигнутыми успехами
и не зазнаваться»...**
(Тав. СТАЛИН, XVII з'езд ВКП(б)).

ДА 10-ГОДДЗЯ ВІЦЕБСКАГА ВЕТЭРЫНАРНА-ЗОАТЭХНІЧНАГА ІНСТЫТУТА

Дарэволюцыйная Беларусь была калоніяй царскай Расіі. Сельская гаспадарка і прамысловасць знаходзіліся ў заняпадзе. Вышэйшых навучальных устаноў не было. Сельская гаспадарка абслугоўвалася адзінкамі спецыялістаў. Зоатэхнікаў, ветэрынарных урачоў, аграномаў з вышэйшай адукацыяй амаль зусім не было. Панавала знахарства і канавальства. Імкненні ў дарэволюцыйныя часы к адчыненню вышэйшай с/гаспадарчай навучальнай установы заставаліся „голсамі вапіюшчага ў пустыні“. Царскі ўрад не толькі не клапаціўся, а нават быў супроць адчынення і пашырэння навучальных і культурных устаноў на тэрыторыі нинешняй Совецкай Беларусі. Імперыялістычная вайна зусім зруйнавала, як гаспадарку, так і культуру былога ў тых часах Заходняга краю. У часы імперыялістычнай, а пазней і грамадзянскай вайны, з хвалямі перасоўвання войск, бежанцаў і перагону розных відаў жывёлы, з усіх канцоў былой Расіі ў Беларусь, былі занесены шэраг розных хвароб, як чума і павальнае запаленне лёгкіх буйнай рагатай жывёлы, яшчур і сап, кароста і др.

Гэтыя заразныя хваробы і хваробы, якія з'яўляліся ў выніку абнішчання былых сялянскіх гаспадарак у часы вайны—і няздольнасці іх выхаваць здаровае жывёлапагалоўе, яшчэ ў 1920—1921 г. прычынялі страты дзяржаве больш 6,5 млн. рублёў у год. У той-жа час адчуваўся і востры недахоп у ветэрынарных спецыялістах. Правядзенне супроцьэпізоатычных і профілактычных мерапрыемстваў было немагчыма, да і не было каму. К таму ж рост і развіццё сельскай гаспадаркі на новых навуковых падставах запатрабавалі новых кадраў. Усё гэта з'явілася ўмовамі неабходнасці неадкладнай арганізацыі сістэмы вышэйшай сельска-гаспадарчай асветы, у тым ліку і ветэрынарнай на тэрыторыі Совецкай Беларусі.

Пачатак ветэрынарнай асветы ў Беларусі быў паложан у 1922 г. арганізацыяй ветэрынарнага тэхнікума ў г. Менску. Але,

ужо ў 1922—23 гадох па ліні саюза „Медсанпрацы“ вялася рашучая барацьба за павышэнне якасці медычных і ветэрынарных работнікаў, барацьба з так званым „фельшарызмам“ К таму-ж развіццё жывёлагадоўлі патрабавала высокакваліфікаваных кадраў, у сувязі з чым паўстала пытанне аб рэарганізацыі ветэрынарнага тэхнікума і адчыненні ветэрынарнага інстытута.

Найбольш падыходзячым месцам для арганізацыі ветэрынарнага інстытута з'яўляўся г. Віцебск, патаму што ў ім былі такія ўстановы, як Ветэрынарна Зоалагічны Музей,—па сваім экспонатам узяўшы першую прэмію на ўсесаюзнай выстаўцы, ветэрынарна-бактэрыялагічная лабараторыя—нынешні НДВІ—і с/гаспадарчы тэхнікум, якія і паложаны ў аснову арганізацыі інстытута.

Галоўны корпус, займаемы ў сучасны момант Віцебскім Ветэрынарна Зоатэхнічным Інстытутам,—гэта будынак былога сялянскага банка, а ў час вайны—вайсковага гошпіталя, які пастановай Саўнаркома ад 4/X-21 г. за подпісам В. І. Леніна быў перададзены Віцебскаму вышэйшаму с/гаспадарчаму тэхнікуму. Цяпер гэты будынак акружан новымі пяццю карпусамі, у якіх размешчаны кафедры і інтэрнаты студэнтаў Інстытута.

4 лістапада 1924 г. Цэнтральны Выканаўчы Камітэт БССР вынес пастанову аб адчыненні ў Віцебску Ветэрынарнага Інстытута.

Такім чынам, на базе Менскага ветэрынарнага і Віцебскага с/гаспадарчага тэхнікумаў і другіх вышэй адзначаных ветэрынарных устаноў Віцебска—Віцебскі Ветэрынарны інстытут імя Окцябрскай Рэвалюцыі 24 лістапада 1924 г. упершыню прыступіў да заняткаў са студэнтамі.

4 лістапада 1934 г. спаўняецца дзесяцігоддзе асновання і работы Інстытута, пройдзены шлях якога нельга не адзначыць.

У пачатку работы інстытута кіраўніцтва яго, у асобе дырэктара (пакойнага) тав. Алонава і комсамольскай ячэйкі, сустрэлася з шэрагам цяжкасцей, як па ўкамплектаванню высокакваліфікаванымі кадрамі, так і па размяшчэнню асноўных кафедр. Недахоп навуковых работнікаў прымушаў весці заняткі адной і той жа асобе па некалькім дысцыплінам. Адсутнічанне клінік і сваіх спецыяльных лабараторый прымушала карыстацца ветэрынарнай лячэбніцай, ветэрынарна бактэрыялагічнай лабараторыяй, саўгасамі і другімі ўстановамі. Паступова, год за годам Інстытут укамплектоўваецца неабходнай колькасцю навуковых работнікаў; прыстасоваў памяшканне пад тэрапеўтычную і адбудаваў хірургічную клініку; набыў неабходную савецкую і замежную апаратуру, арганізаваў лабараторыі, кабінеты і музеі пры кафедрах. У выніку ўпартай работы кіраўніцтва Інстытута, партыйных і професіянальных арганізацый, у канцы 1928 г. Інстытут фактычна афармляецца ў вышэйшую навучальную ўстанову і даў першую прадукцыю ў колькасці 75 чал.

У цэнтры увагі Інстытута стаяла праблема павышэння якасці вы-

пускаемых спецыялістаў. На гэтым шляху інстытут меў шэраг дасягненняў і недахопаў. Не магло не адбіцца на якасці падрыхтоўкі спецыялістаў падпарадкаванне інстытута шэрагу устаноў, пачынаючы ад Наркомасветы праз Н. К. Зем. БССР, Саюзсвінаводаб'яднанне і зараз Наркомат саўгасаў, якія уста наўлівалі сваі патрабаванні, як у тэрмінах навучання, і ў праграмах, так і ў паасобных дысцыплінах

На фоне эканамічнага і палітычнага росту Совецкай Беларусі, на фоне перамогі соцыялістычнага ладу—вырас інстытут, як вышэйшая ветэрынарная навучальная установа.

Магутны уздым народнай гаспадаркі і культуры Совецкай Беларусі выклікаў шаленае супраціўленне класавых ворагаў у асобе кулацтва і яго ідэологаў—беларускіх нацыянал дэмократаў, якія у сваёй контррэвалюцыйнай дзейнасці не гнушаліся нават метадамі махровага шкодніцтва, накіраванага на зрыў соцбудаўніцтва, на адрыў Совецкай Беларусі ад Совецкага Саюза. Агентура белнацдэмакратызма ў асобе былых людзей, з ліку „професароў“ інстытута, накіравала сваю дзейнасць супроць мерапрыемстваў куністычнай партыі і Совецкай улады, накіраваных на будаўніцтва вышэйшай школы. Усе новыя метады выкладання, абсталяванне лабараторнымі прыладамі кафедраў, культурнае выхаванне студэнцтва і работа партыйнай арганізацыі сустракаліся у штыкі. Калі-ж грамадскасць інстытута, партыйныя і савецкія арганізацыі пачалі даваць належны бой носбітам класавых варагаў дзейнасці група абнаглелых контррэвалюцыйнаў ухадзіць у падполле і, прыкрываючыся рэвалюцыйнай фразеологіяй, займаецца шкодніцтвам, накіраваным на зрыў ветэрынарных мерапрыемстваў у Беларусі, з мэтай зрыва соцыялістычнага будаўніцтва, на ліквідацыю інстытута як вышэйшай навучальнай установы і дыскрэдытацыю ветэрынарнай асветы. Больш таго, канкрэтная навукова-даследчая работа некаторых „професароў“ з'яўлялася сродкам знішчэння с-гаспадарчай жыллы, сродкам распаўсюджвання інфекцыі па саўгасам і калектыўным гаспадаркам.

Класавая барацьба у інстытуце, як правіла, прыймала розныя нацыянальныя афарбоўкі; вялікадзяржаўны шовінізм знаходзіў супольную платформу з беларускім нацдэмакратызмам і антысэмітызмам. Нават у апошні час, у 1933-34 нав. годзе, нацдэмаўскае ахвосце імкнулася узяць рэванш, за што здорава паплацілася. Контррэвалюцыйная зграя, карыстаючыся прыгупленнем рэвалюцыйна класавай пільнасці і разлажэннем былога адміністрацыйнага кіраўніцтва (дырэктар Уварав), мела канкрэтныя вынікі сваёй шкоднай дзейнасці

Для уяўлення сказанага досыць прывесці некалькі прыкладаў: у свой час інстытут меў сваю вучэбную гаспадарку, ветэрынарна-зоалагічны музей, батанічны сад і інш. З пункту гледжання былых у тыя часы кіраўнікоў усё гэта лічылася непатрэбным інстытуту і аддана другім установам. Хірургічная клініка пабу-

давана шкодніцкі, што надта адбіваецца у рабоце кафедраў хірургіі. Пытанне аб эпідэялагічнай і інвазійнай клініках рашуча не ставілася, што мела выключна адмоўны бок на якасць падрыхтоўкі савецкіх спецыялістаў. Вынікам умацнення класвай пільнасці і мабілізацыі грамадскасці інстытута з'явілася разаблачэнне і выкрыццё шкодніцкай дзейнасці былых паасобных шкодніцкіх элементаў, «прафесароў» і прэсячэнне іх дзейнасці органамі пролетарскай дыктатуры.

За час работы інстытута, у справе развіцця яго і падняцця на большы ўзровень вучэбна вытворчага працэса, адыгралі значную ролю рад чэстных беспартыйных навуковых работнікаў, як выхаванцаў дарэвалюцыйнай школы, так і выхаваных ужо Савецкай школай. Выраслі маладыя кадры савецкай інтэлегенцыі, загартаваныя ў баях грамадзянскай вайны і ў барацьбе з класава варожымі элементамі у час мірнага будаўніцтва, якія у сваім асяроддзі маюць значнае партыйна-комсамольскае ядро, займаючае кіруючае становішча у грамадска-палітычным жыцці інстытута.

У 1933 г. пастановай ЦК КП(б)Б, СНК БССР і рашэннем калегіі Наркомсоўгасаў СССР, Віцебскі Ветэрынарны Інстытут быў зліт з Магілёўскім Зоатэхнічным Свінагадоўчым інстытутам, на базе якіх створана буйная навучальная ўстанова Савецкай Беларусі—Віцебскі Ветэрынарна-Зоатэхнічны Інстытут.

У 1930 г. пры інстытуце быў адчынен веттэхнікум, які ў 1933 г. выдзелен у самастойную адзінку—Віцебскі Ветэрынарны тэхнікум, якому і зараз інстытут дапамагае сваімі прафесарска-выкладчыцкімі кадрамі, лабораторыямі, клінікамі і інш. Мэдычны інстытут, мэдычны тэхнікум і др. навучальныя установы Віцебска так жа у значнай частцы сваёй работы карыстаюцца дапамогай ВВЗІ.

За гэтыя дзесяць год інстытутам праведзена шэраг курсаў падвышэння кваліфікацыі ветэрынарных урачоў, фельшароў і курсаў кавалеў, санітараў для калгасаў.

У сучасны момант паасобныя кафедры, лабораторыі і музея як нармальнай і паталогічнай анатоміі, зоогіены і кармленні, с/г жывёлы, фізіялогіі і кармадабывання і др. могуць з гонарам конкурываваць з такімі жа кафедрамі Ветэрынарных інстытутаў братскіх рэспублік.

Хірургічная і тэрапэўтычная клінікі і кафедра акушэрства працуюць галоўным чынам на матэрыяле, які дастаўляецца з акаляючых калгасаў і саўгасаў, даводзяць прыём хвораў жывёлы да 6000 галоў у год.

К 10-ці годдзю свайго існавання інстытут вырас з карлікавай навучальнай установы, налічваўшай 100 чал. студэнтаў у 1924 г, у буйнейшую кузню падрыхтоўкі высокакваліфікаваных спецыялістаў для соцыялістычнай сельскай гаспадаркі з колькасцю студэнтаў 822 чал. у 1934 г., якія па соцыяльнаму і

партыйнаму складу, у параўнанні з пачаткам існавання ін-та прадстаўляюць сабой наступнае:

	Агульны лік студэнтаў	Парт. комсом. склад			Соцыяльны склад			Нац. склад	
		Член КП(б)В	Чл. КСМ	б-парт.	Рабоч.	Сялян і калгас.	Іншых	Белар.	Іншых
Склад студ. 1924 г.	100	1	13	86	16	80	4	74	26
1934 г.	822	49	198	575	233	515	74	620	202

Як бачым з табліцы, сацыяльны склад студэнцтва у большасці сваёй сыны рабочых і сялян-калгаснікаў. Партыйна-комсомольская праслойка яго значна ўзрасла: партыйцаў, з 1 проц у 1924 г.—да 6 проц. у 1934 г.; комсомольцаў—з 13 проц. у 1924 г.—да 24 проц. у 1934 г. на долю яе выпадала і выпадае пачэсная работа-выхавання беспартыйнага студэнцтва—будучых чырвоных спецыялістаў—свядомых і актыўных будаўнікоў безкласавай соцыялістычнай грамады.

Сярод студэнтаў-партыйцаў маецца 10 чал. парттысячнікаў, іспытаных байцоў у грамадзянскай вайне і на мірным будаўнічым фронце, якія па выхадзе з Інстытута, будучы узброены навуковымі ведамі па пытанням жывёлагадоўлі змогуць спалучыць атрыманыя веды з навыкамі работы па парядніх рэвалюцыйных гадоў і накіраваць іх на вырашэнне жывёлагадоўчай праблемы, як гэта патрабуе партыя і урад.

Колькасць навуковых работнікаў з 11 чал. у 1924 г., узрасла да 70 ч. у 1934 годзе. З іх 24 чалавека з'яўляюцца выхаванцамі інстытута і складаюць асноўную частку партыйна-комсомольскага ядра у складзе калектыва навуковых работнікаў ВВЗІ. Па свайму сацыяльнаму і партыйнаму складу навуковыя работнікі у большасці выхадцы з сялян—50,8 проц., служачых—30,5 проц., рабочых—8,45 проц. і др.—10,25 проц.; партыйна-комсомольскае ядро складае 23 проц.

Бюджэт інстытута з 45 000 руб. у 1924 г. вырас да сумы большай 2.000 000 у 1934 г., спецыяльнае лабараторнае і вучэбнае абсталяванне савецкага і замежнага вырабу каштуе 450 000 руб. Інстытут мае сваю вучэбную гаспадарку плошчай у 700 га зямлі, у якой маецца 200 шт. рознага віду жывёлы і трактарны парк з 6 трактараў. Гаспадарка з'яўляецца жывой лабараторыяй для тэхналагічнай практыкі студэнтаў па жывёлагадоўлі і поляводству.

Адначасова з ростам і развіццём інстытута і павялічэннем контыгента набору студэнтаў расла і асваівалася вучэбная і жыл-

лёвая плошча. У 1924 годзе займаемая плошча складала 3132 кв. метр, а на 1/X-1934 г. асвоеная інстытутам плошча складае 7183 кв. м. Вучэбная плошча састаіць з 9 ці вучэбных корпусоў, налічваючых у сабе 88 пакояў, у якіх размешчаны аўдыторыі і лабораторыі, музэі і кабінеты. Акрамя таго, заканчваецца пабудова 2 х павярховага корпуса плошчай 1200 кв. м пад кафедры і клінікі эпизооталогіі і паразіталогіі, а такжа закончана будаўніцтва віварыума.

З года ў год палепшаюцца матэрыяльна-бытавыя умовы студэнцтва. Студэнты забяспечаны інтэрнатамі на 93 проц. дзяржаўнай стыпэндый на 95 проц. і харчаваннем на 100 проц.

Такі буйны рост ін-та, пад кіраўніцтвам ЦК КП(б)Б, ураду Совецкай Беларусі, Віцебскага ГК КП(б)Б і Горсовета, арганічна звязан з ростам соцыялістычнай сельскай гаспадаркі, па-трабуючай вялікай колькасці высока-кваліфікаваных кадраў.

За 10 год інстытут выпусціў 543 ветэрынарных дактароў і 64 зоотэхніка. Частка гэтых спецыялістаў апрацуюць у Совецкай Беларусі—у саўгасах і калгасах па развіццю соцыялістычнай жывёлагадоўлі на кіруючых пасадах НКЗ БССР, у навукова-даследчых і навучальных ўстановах. Большая частка выхаванцаў ВВЗІ работае ў брацкіх рэспубліках Совецкага Саюза, як у соцыялістычным сектары с/гаспадаркі, так і ў навукова-даследчых і навучальных установах Масквы, Омска, Алма-Аты і інш.

У ажыццяўленне пастановы ЦВК СССР 1932 г аб вышэйшай школе і тэхнікумах, інстытутам у цэлым, пачынаючы з 1933 г., прароблена вялікая праца па перабудове метадаў акадэмічнай работы, па карэннаму перагляду праграм і па мабілізацыі ўнутраных рэсурсаў—кафедр, лабораторый, клінік і інш, накіраваная на лепшую падрыхтоўку студэнтаў У выніку ўпартай штодзенай работы, на аснове соцпаборніцтва і ўдарніцтва, за лепшую акадэмічную паспяховасць студэнцтва маем натупныя паказчыкі:

Вельмі добра	17 проц.
добра	33 "
здавальняюча	46 "
н/здавальняюча	4 "

Гэтыя дасягненні інстытутам замацоўваюцца і ўсім калектывам у цэлым разгортваецца і вядзецца яшчэ большая работа за павялічэнне паказчыкаў высокай паспяховасці, за павышэнне якасці падрыхтоўкі пралетарскіх кадраў—зоатэхнікаў і ветэрынарных урачоў.

З пачатку аснавання інстытут меў свой орган друку «Беларуская Ветэрынарыя», які ў свой час адыграў вялікую ролю ў росце інстытута, але ў канцы 1929 г. гэта справа распалася, што, між іншым адмоўна адбілася на росце маладых навуковых работнікаў і развіцці інстытута. Тым не менш калектывам навуковых работнікаў выканана і праводзіцца большая навукова-даследчая работа.

Шмат арыгінальных навуковых работ, вышадшых з сцен ВВЗІ, надрукавана ў цэнтральных спецыяльных журналах.

У гэтым годзе ін-т арганізаваў друкаванне „Навуковых Запісак“ для чаго ўжо сабран матэрыял—больш 35 арыгінальных навуковых работ, якія маюць тэорытычнае і практычнае значэнне, арганічна звязаны з вытворчасцю, накіраваны на захаванне маладняка, на павялічэнне жывёлагадоўлі, на павышэнне яе прадукцыйнасці, частка якіх друкуецца ў гэтым выпуску.

Навуковыя работнікі профіліруючых дысцыплін, як і кафедры ў цэлым абоіх факультэтаў, трымаючы моцную сувязь з вытворчасцю—з дзесяткамі саўгасаў і калгасаў,—аказвалі і аказваюць ім канкрэтную дапамогу ў лячэбных і профілактычных мерапрыемствах.

Другі пяцгадовы план развіцця народнай гаспадаркі даў соцыялістычны заказ ВВЗІ к 1937 г. давесці колькасць студэнтаў да 1700 чал., чым і абумоўлен далейшы рост інстытута. Для забяспячэння наборам студэнтаў у наступныя гады, інстытут мае свой ветзоарабфак у Магілеве з кантыгентам слухачоў у 400 чал.,—рабочай і калгаснай моладзі ў будучым студэнтаў ВВЗІ і чырвоных спецыялістаў нашай с/гаспадаркі.

Падагуліваючы 10 - годдзе існавання і работы, Віцебскага Ветэрынарна - Зоатэхнічнага Інстытута, выхаванага Комуністычнай партыяй і Совецкай Уладай, можна адзначыць, што ён вырасшы ў магутную навучальную ўстанову на тэрыторыі Совецкай Беларусі, у навучальную ўстанову ўсесаюзнага значэння. Нельга абыйсці тое, што-б гэты 10-гадовы шлях не быў адзначан грамадскасцю, каб надаць новыя сілы інстытуту для яго далейшай пладатворнай работы на развіццё соцыялістычнай жывёлагадоўлі

За пройдзены шлях інстытутам прароблена аграмадная праца, як у справе арганізацыі, падрыхтоўкі спецыялістаў і ў навукова-даследчай рабоце, так і ў справе асваення навейшых дасягненняў у галіне жывёлагадоўлі і ў канкрэтным удзельнічанні ў соцбудаўніцтве. Але больш грандыозная работа прадстаіць у будучым. Патрэбна яшчэ больш цесная згуртаванасць кіраўнікоў і партарганізацыі інстытута, навуковых, тэхнічных работнікаў і студэнцтва і пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі рухацца дружна ўперад на перамогу цяжкасцей, на ўздым жывёлагадоўлі—на аснове пястаной XVII зезда партыі, XV з'езда КП(б)Б і ліпеньскага пленума ЦК ВКП(б).

Х. Горагляд і П. Герасімовіч.